УДК 379.85

Грефа Анді Е. Т.
В. П. Очеретний

МІСТОБУДІВНІ ТА АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНІ РІШЕННЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто особливості містобудівної та архітектурно-планувальної структури території туристично-рекреаційних комплексів. Проаналізовано основні складові елементи ландшафтно-рекреаційної системи. Проаналізовано вітчизняний та зарубіжний досвід щодо проектування та нормування ландшафтно-рекреаційних територій.

Ключові слова:

Архітектурно-планувальні рішення, містобудівні рішення, ландшафтно-рекреаційна система, будівля, туристично-рекреаційний комплекс, забудова, чинники, елементи.

Abstract

The features of town-planning and architectural-planning structure of the territory of tourist-recreational complexes are considered. The basic components of the landscape and recreational system are analyzed. Domestic and foreign experience in designing and normalizing landscape and recreational areas is analyzed.

Keywords:

Architectural and planning decisions, town-planning decisions, landscape-recreational system, building, tourist-recreational complex, buildings, factors, elements.

Вступ

Актуальність теми: В період сьогодення готельно-ресторанний комплекс являє собою складне підприємство, в якому зайняті сотні людей різних професій для забезпечення обслуговування туристів. Створення сучасної індустрії туризму вимагає розвиненою інфраструктури з обслуговування туристів.

Мета та задачі дослідження. Метою даної роботи є ознайомлення з нормативною літературою та розробками українських вчених у питанні містобудівних та архітектурно-планувальних рішеннях туристично-рекреаційних комплексів.

Задачами даної роботи є :

- Визначити складові елементів ландшафту;
- Аналіз вітчизняного та українського досвіду у цій сфері;
- Розглянути ідею планування «динамічної» прибережної міської зони нової активності;
- Розглянути та проаналізувати «проекти нового покоління».

Об’єкт дослідження: туристично-рекреаційний комплекс в місті Тена (Еквадор).

Предмет дослідження: містобудівні та архітектурно-планувальні рішення туристично-рекреаційного комплексу в місті Тена (Еквадор).

Відомо, що ландшафтно-рекреаційні території, призначені для організації відпочинку населення та покращання стану довкілля, формують «природний каркас» як населених пунктів, так і територій поза їх межами, який являє собою єдину ландшафтно-рекреаційну систему природно-заповідних та штучно створених міських озеленених територій, об’єднаних пішохідно-транспортними мережами.

Складовими елементами ландшафтно-рекреаційної системи є:

- міські елементи ландшафту (парки, сади та сквери, зелені насадження закладів освіти, охорони здоров’я, виробничих підприємств тощо);
- приміські ландшафтно-рекреаційні території (зони короткочасного відпочинку, дачні та садівничі поселення, лісопарки та гідропарки тощо);
- курорти та рекреаційні зони (приморські, гірські, рівнинні); туристичні зони та центри туризму (в межах історичних поселень, історико-культурних заповідників тощо);
- природно-заповідні території (національні природні та регіональні ландшафтні парки, парки–пам’ятки, експозиційні зони пам’яток природи тощо).

Типологічно визначені ландшафтно-рекреаційні території (крім озеленених територій спеціального призначення – санітарно-захисних зон, водоохоронних та містозахисних смуг тощо) є об'єктами містобудівного та ландшафтного проектування, яке в залежності від розмірів територій, існуючого функціонального їх використання, адміністративно-територіального устрою охоплює всі ієрархічні рівні – загальнодержавний, регіональний, місцевий будівель і споруд та здійснюється у містобудівній документації на державному та регіональному рівнях, на стадіях генерального плану, детального плану території, плану зонування території, а також у проектах різного типу громадських будівель і споруд[1].

Проектування ландшафтно-рекреаційних територій регламентується відповідним розділом ДБН 360-92** «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень».

Однак з огляду на суттєві зміни у містобудівній діяльності, пов'язані з новими соціально-економічними умовами розвитку країни, процесами приватизації, з необхідністю адаптування нормативної бази до європейських стандартів набуло актуальності розроблення нової редакції згаданого ДБН з розширенням його змісту не тільки на міські і сільські поселення, але й на інші території за їх межами.

На основі аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду (Болгарії, Росії, Румунії, Франції тощо) щодо проектування та нормування ландшафтно-рекреаційних територій автором виявлено низку нових позицій, які доцільно науково та експериментально опрацювати і включити при коригуванні в діючий ДБН, зокрема[2]:

- встановити нормативи забезпечення потреб населення в ландшафтно-рекреаційних територіях; обґрунтувати показники питомої ваги озеленених територій (в межах житлової, громадської забудови, у загальному балансі території);
- уніфікувати номенклатуру рекреаційних закладів (скоротити з 16 типів до 5-7); раціоналізувати нормативи земельних ділянок рекреаційних закладів (зменшити їх у 3 – 5 разів);
- обґрунтувати нормативи кількості персоналу для нових об'єктів рекреаційного обслуговування;
- запровадити нові методи визначення місткості курортно-рекреаційних територій, нормативи допустимих антропогенних навантажень на ландшафтні комплекси, методи розрахунків площі земельних ділянок (брутто), рекреаційної забудови (нетто), озеленених територій тощо в залежності від містобудівних умов.

Основна частина

За останні десятиліття проекти прибережних ландшафтно-рекреаційних зон реалізовано в багатьох країнах світу (Великобританія, Америка, Німеччина, Іспанія, Франція тощо). Ці проекти комплексного благоустрою прибережних міських територій відображають нові тенденції щодо їхньої функціонально- планувальної організації та розкриття ролі цих територій в створенні якісного міського середовища.

Проведений аналіз цих проектів дозволяє визначити загальні тенденції сучасного планування прибережних ландшафтно-рекреаційних зон у світі. Насамперед планувальна організація прибережних ландшафтно-рекреаційних зон відрізняється поліфункціональністю; на достатньо великих площах міських територій вздовж урізку води формуються різноманітні функціональні зони: житлова, рекреаційна, промислова та інші[1-3].

Це реалізовано за проектами у різних містах світу: Колчестер (Великобританія), Ляйпціг (Німеччина), Рон Лєтап (Франція), Баку (Азербайджан), Гуанзху (Китай), Вінниця (Україна) тощо. Ще одна тенденція планування прибережних ландшафтно-рекреаційних міських зон полягає в об'єднанні їх в єдиній просторовій структурі міста, яка забезпечує стійкий («sustainable») розвиток територій в майбутньому. Також заслуговує на увагу ідея планування «динамічної» прибережної міської зони нової активності, яка передбачає:

- паритетний розвиток забудованих та відкритих озеленених ділянок на прибережних територіях; поєднання відкритих прибережних ландшафтів та архітектури – стає принциповим лейтмотивом у багатьох планувальних розробках;

- сучасний інженерно-технічний рівень проектних рішень, що спрямовано на безпеку прилеглих територій від високої води та можливих природних катастроф, які розробляються комплексно, враховують зміни клімату та місцеві умови, енергозберігаючі технології, що застосовуються при експлуатації гідротехнічних складових, зовнішнього освітлення тощо;
- паралельні заходи щодо розвитку сучасного будівництва та реконструкції й захисту історичної спадщини міста, а також здійснення нового ландшафтного благоустрою;
- реальна участь та підтримка громади міста у прийнятті рішень щодо розроблення проектів ландшафтно-рекреаційних прибережних зон та їх реалізації на вимогу громадян міста, наприклад у м. Ляйпціг (Німеччина), м. Валенсія (Іспанія), м. Рон Лєтап (Франція) тощо.

Однією з найбільш актуальних тенденцій є забезпечення зв'язку сучасної життєдіяльності людей з найновішими технологіями, створення «динамічного» міського простору за допомогою використання цифрових мультимедійних засобів, здійснення техно-креативної діяльності щодо проведення арт-фестивалів, світлових шоу, музично-співочих марафонів тощо. Найбільш характерно це для прибережних територій різних міст; прикладами проведення постійних заходів такого роду можуть служити прибережні ландшафтно-рекреаційні зони: біля фабрики Roshen на узбережжі Південного Бугу в м. Вінниця (Україна); Мадрид-Ріо вздовж русла Мансанарес у м. Мадрид, (Іспанія); береги річки Мерт у м. Рон Лєтап (Франція) тощо[3].

Сучасний темп життя в мегаполісах та інших населених пунктах, подальший сталий розвиток прибережних ландшафтних зон, необхідність створення нових міських зон соціальної та комерційної активності, а також індивідуальна потреба окремого мешканця у відпочинку, спостереженні водної поверхні, можливості пішки пройти вздовж русла річки, коли відчувається первинний зв'язок з природою та збереженим історичним минулим в сучасному міському просторі – все це диктує необхідність розробки та реалізації концептуальних проектів ландшафтно- рекреаційного благоустрою прибережних зон міста, що актуально і для українських міст, багатих на природні водні ресурси, унікальну рослинність та різноманітніший рельєф. Спираючись на наукові дослідження минулих років, для гармонійного формування архітектурно-ландшафтного середовища багатофункціональних рекреаційних комплексів у «проектах нового покоління» необхідно дотримуватись принципів, які відповідають досягнення науки в нинішній час і забезпечують:

- «Відкритість» – взаємодію забудови рекреаційного комплексу з ландшафтним оточенням, необмежені території якого дають можливість його подальшого перспективного розвитку;
- «Нелінійність» – дотримування меж цілісності об'єкта , запрограмованих параметрів рекреаційного комплексу з метою запобігання створення безперервної смуги забудови;
- «Варіантність» – прогнозування розвитку рекреаційного комплексу на основі функціональних, територіальних, екологічних та інших обґрунтувань різних шляхів його можливої архітектурно-планувальної організації у відповідності до містобудівної концепції формування планувальних утворень вищих ієрархічних рівнів (курортно-рекреаційні зони, райони, системи).

Висновок

Практична цінність матеріалів які наведені у цій статті полягають у подальшому удосконалені архітектурно-планувальних та композиційних рішень при проектуванні ландшафтного благоустрою комплексів нової міської забудови, що дозволить «зеленими фасадами, дахами та коліями» значно покращити екологію та рівень комфортності довкілля, підкреслити виразність архітектури будівель і споруд. Внесення відповідних доповнень у нормативні документи дозволить як при проектуванні, нової – так і при реконструкції існуючої міської забудови підвищити якість житлового середовища за рахунок створення таких прибудинкових, фасадних, покрівельних зелених зон.

Запропоновано низку нових позицій, які доцільно включити до нового ДБН.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Типологія об'єктів ландшафтної та туристично-рекреаційної архітектури: посібник /уклад.: Т. Ф.Панченко, С. М. Проценко, Л. І.Рубан, О. Ю. Пантюхіна, С.В. Шешукова. — К.: КНУБА, 2013.

2. Білоконь Ю. М. Регіональне планування (теорія і практика) / за ред. І.О.Фоміна. — К.: Логос, 2003.
3. Рубан Л. І. Архітектурно-ландшафтна організація прирічкових територій: навч. посібник / Л. І.Рубан / за ред. проф. Панченко Т. Ф. — К.: КНУБА, 2013.

Грефа Анді Елвіа Тереса — студентка групи БМ-18м, Факультет будівництва, теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, elviflaqui@hotmail.com
Науковий керівник: Очеретний Володимир Петрович — к.т.н., доцент кафедри БМГА, Вінницький національний технічний університет.

Gref Andi Elvia Teresa— BM-18m student, Faculty of Civil Engineering, Heat and Gas, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, elviflaqui@hotmail.com
Scientific adviser: Volodymyr Volodymyr Petrovych— Ph.D., Associate Professor, Department of Urbanism and Architecture VNTU (Vinnitsa National Technical University)